

แนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการเพื่อจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนการศึกษาทางเลือก
โรงเรียนดอนชัยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย
Guidelines for Academic Management to Manage Learning for Alternative Education
Students Donchai Wittayakhom School, under the Office of the Secondary Education
Area, Chiang Rai

กฤษฎีเณศ เวชวัฒน์กริมย์¹

โรงเรียนดอนชัยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย

*corresponding author e-mail: narukjung105@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการเพื่อจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนการศึกษาทางเลือก โรงเรียนดอนชัยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย โดยใช้วิธีวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยใช้เทคนิค AIC (Appreciation - Influence - Control) และการวิเคราะห์แนวทางร่วมกัน (Scenario Planning) โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (AIC) การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมด้วย PESTEL Analysis (ปัจจัยภายนอก) และ 2S4M Analysis (ปัจจัยภายใน) เพื่อนำไปสู่แนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการเพื่อจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนการศึกษาทางเลือก ด้วยวงจรคุณภาพ PDCA ที่มีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการสำหรับนักเรียนการศึกษาทางเลือก ด้านหลักสูตร เริ่มจากการสำรวจความคิดเห็นจากชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อกำหนดหลักสูตรที่เหมาะสม ส่วนการดำเนินการเน้นการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพและการติดตามผลการเรียนรู้ ในขณะที่การตรวจสอบมุ่งวิเคราะห์คุณภาพหลักสูตร เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงตามความต้องการของผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ เริ่มจากการวิเคราะห์โครงสร้างการเรียนรู้และกำหนดเป้าหมายที่สอดคล้องกับผู้เรียน การดำเนินการมุ่งเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิต การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย ด้านการวัดผลและการประเมินผลเน้นการสำรวจความคิดเห็นเพื่อกำหนดแบบวิธีการที่เหมาะสมตามลักษณะนักเรียน และด้านการจบการศึกษาเริ่มจากการสำรวจความคิดเห็นเพื่อกำหนดเกณฑ์การจบที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนการศึกษาทางเลือกและชุมชน

คำสำคัญ : แนวทางการบริหารจัดการ การบริหารจัดการงานวิชาการ การศึกษาทางเลือก

Abstract

This independent study aimed to find the management approach for academic work to manage learning for alternative education students at Donchai Wittayakhom School, under the Office of the Secondary Education Area, Chiang Rai, by using the Participatory Action Research method using the AIC (Appreciation - Influence - Control) technique and the Scenario Planning analysis using the questionnaire tool, the Participatory Workshop Record (AIC), the environmental analysis using PESTEL Analysis (external factors) and 2S4M Analysis (internal factors) to lead to the management approach for academic work to manage learning for alternative education students with an effective PDCA quality cycle. The results of the

study found that the management approach for academic work for alternative education students in terms of the curriculum started with a survey of opinions from the community and stakeholders to design an appropriate curriculum. The implementation focused on the effective use of the curriculum and monitoring of learning outcomes. Meanwhile, the audit focused on analyzing the quality of the curriculum to lead to improvements according to the needs of the learners. In terms of learning management, it started with an analysis of the learning structure and setting goals that were consistent with the learners. The implementation focused on activities that promote life skills and assessed learning outcomes with various tools. In terms of measurement and evaluation, it focused on surveying opinions to design appropriate methods according to the characteristics of the students. In terms of graduation, it started with a survey of opinions to determine graduation criteria that were consistent with the needs of alternative education students and the community..

Keywords: Management guidelines, Academic management, Alternative education

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่รัฐต้องจัดให้ทั่วถึงและเท่าเทียม โดยเปิดโอกาสให้มีการศึกษาทางเลือก เช่น โฮมสคูล โรงเรียนทางเลือก และการศึกษานอกระบบ ซึ่งได้รับการสนับสนุนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา, 2560) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 กำหนดให้การศึกษา มี 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

ช่วงโควิด-19 ส่งผลให้สถานศึกษาต้องปรับตัวสู่การเรียนออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ เช่น Google Classroom และ Zoom การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีของครู ตลอดจนการปรับรูปแบบการวัดผลเป็นสิ่งสำคัญเพื่อรักษาคุณภาพการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ปัญหาการเรียนออกกลางคันเกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และระบบการเรียนรู้ที่ไม่ตอบสนองความต้องการ ส่งผลกระทบต่อโอกาสทางอาชีพและคุณภาพชีวิต โครงการ "พาน้องกลับมาเรียน" จึงถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนให้เด็กกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาผ่านแนวทางที่ยืดหยุ่น เช่น การเรียนออนไลน์และการให้ทุนการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพฐ. 2563) บริบทโรงเรียนดอนชัยวิทยาคมเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กประจำตำบล อยู่บริเวณชานเมือง นักเรียนในพื้นที่ที่มีความพร้อมจะเข้าเรียนโรงเรียนประจำจังหวัดหรือโรงเรียนอื่นในเมืองจึงทำให้โรงเรียนดอนชัยวิทยาคมเป็นโรงเรียนที่รองรับนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมรวมไปถึงนักเรียนที่เป็นชาติพันธุ์ ถึงร้อยละ 70 จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินตามศักยภาพของนักเรียน เรียนโรงเรียนดอนชัยวิทยาคมจึงได้ดำเนินการแยกกลุ่มนักเรียนเป็นการศึกษาปกติและการศึกษาทางเลือก โดยใช้แนวทางเรียนแบบยืดหยุ่นสัปดาห์ละ 1 วัน พร้อมนำเทคโนโลยี DLIT มาช่วยสอน อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนบางส่วนยังมีทัศนคติไม่ต่อการศึกษาทางเลือก และพบว่านักเรียนขาดความมุ่งมั่นในการเรียน ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา

จากปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องหาแนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการเพื่อจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนการศึกษาทางเลือก โรงเรียนดอนชัยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย โดยปรับหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัดผล และเกณฑ์จบการศึกษาให้เหมาะสมกับนักเรียน เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการเพื่อจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนการศึกษาทางเลือก โรงเรียนดอนชัยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. คำถามการวิจัย แนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการเพื่อจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนการศึกษาทางเลือก โรงเรียนดอนชัยวิทยาคม ควรเป็นอย่างไร

2. วิธีการวิจัย การวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยใช้เทคนิค AIC (Appreciation - Influence - Control) และการวิเคราะห์แนวทางร่วมกัน (Scenario Planning) เพื่อนำไปสู่แนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการเพื่อจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนการศึกษาทางเลือก ที่มีประสิทธิภาพ

3. เครื่องมือการวิจัย แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (AIC) การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมด้วย PESTEL Analysis (ปัจจัยภายนอก) P – Political: นโยบายและกฎหมายด้านการศึกษา E – Economic: งบประมาณ, ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา S – Social: พฤติกรรมผู้เรียน, ประชากรศาสตร์ T – Technological: AI, E-learning, ระบบการจัดการการศึกษา E – Environmental: โรงเรียนสีเขียว, ภัยธรรมชาติ L – Legal: กฎหมายมาตรฐานการศึกษา, คุ้มครองเด็ก และ 2S4M Analysis (ปัจจัยภายใน) 2S Strategy: แผนพัฒนาการศึกษา, นวัตกรรมการเรียนรู้ Structure: โครงสร้างบริหารสถานศึกษา 4M Man: ครู, บุคลากร Money: งบประมาณ, ทุนการศึกษา Material: เทคโนโลยี, ห้องเรียน Management: การจัดการหลักสูตร, ระบบบริหาร และจัดทำแนวทางด้วยวงจรคุณภาพ PDCA

4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ขั้นตอนที่ 1 สร้างแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์หาค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ นำแบบสอบถามที่ได้ไปสำรวจกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาทางเลือก ขั้นตอนที่ 3 ประชุมเชิงปฏิบัติการแบบ AIC และ Scenario Planning จัดทำร่างคู่มือและแบบบันทึกการประชุม นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและปรับปรุง ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยเพื่อดำเนินการวิจัยในโรงเรียนเป้าหมาย

5. การพิทักษ์สิทธิ์ผู้เข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ผู้เข้าร่วมทราบก่อนการเก็บข้อมูล รวมถึงให้สิทธิ์ในการปฏิเสธเข้าร่วมและรักษาความลับของข้อมูล

6. แหล่งข้อมูล แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ประชากร 6 คน ได้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการ 1 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 1 คน ตัวแทนผู้ปกครอง 1 คน ตัวแทนนักเรียน 1 คน การเก็บรวบรวมข้อมูล ขออนุญาตและเชิญเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการโดยใช้ AIC บันทึกและถอดความจากการประชุมเพื่อนำไปวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากบันทึกการประชุมและการบันทึกเสียงเพื่อสังเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนการศึกษาทางเลือก

ผลการวิจัย

บรรยายการศึกษานี้มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงระบบการศึกษาในด้านหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนรู้ การประเมินผล และเกณฑ์การจบการศึกษา โดยใช้กระบวนการที่เป็นระบบผ่าน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (P - Planning) การดำเนินการ (D - Doing) การประเมินผล (C - Checking) และการปรับปรุงพัฒนา (A - Acting)

รอบที่	P - Planning	D - Doing	C - Checking	A - Acting
--------	--------------	-----------	--------------	------------

1	สำรวจแนวทาง การศึกษาทางเลือก	ดำเนินการปฏิบัติ ตามแผน	ดำเนินการ ตรวจสอบ	ปรับปรุงจากผลการ ตรวจสอบ
2	นำข้อมูลการสำรวจ มาวิเคราะห์	ติดตามผลการ ดำเนินการ	รับฟังผลการ ตรวจสอบ	นำผลการตรวจสอบ มาพัฒนา
3	วิเคราะห์แล้วดำเนินการ ปฏิบัติ	นำผลที่ได้มา พัฒนา	ปรับปรุงและ พัฒนาการ ตรวจสอบ	ทบทวนแนวทาง การศึกษาทางเลือก

การเชื่อมโยง PDCA กับ Time Line

Time Line ในแต่ละรอบที่ทำ PDCA จะเป็นการสะท้อนถึงกระบวนการที่มีการวางแผนและดำเนินการจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริง และผลลัพธ์ที่ได้จะถูกนำไปใช้เพื่อปรับปรุงการดำเนินการในรอบถัดไป

ใน รอบที่ 1 เริ่มต้นด้วยการสำรวจและวางแผน ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการ

ใน รอบที่ 2 นำผลจากรอบแรกมาวิเคราะห์และปรับปรุง เพื่อพัฒนาแผนการศึกษาทางเลือกต่อไป

ใน รอบที่ 3 ผลจากการสำรวจและการดำเนินการในรอบแรกและรอบสองจะถูกนำมาทบทวนและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น
ผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการ PDCA ได้ถูกจัดระเบียบออกมาเป็น กระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติ
ตามที่แสดงในตารางที่ 1-4 ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานมีความชัดเจนและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 1 ตารางแนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการสำหรับนักเรียนทางเลือก ด้านการจัดทำหลักสูตร

กระบวนการ	ขั้นตอน	วิธีการ
P - Planning ด้านการวางแผน	การสำรวจ	โรงเรียนสำรวจความต้องการหลักสูตร
	วิเคราะห์	วิเคราะห์ความสนใจและเป้าหมาย
	ดำเนินการ	ออกแบบหลักสูตรให้เหมาะสม
D - Doing ด้านการดำเนินการ	ดำเนินการ	โรงเรียนนำหลักสูตรไปใช้วางแผน
	ติดตาม	การใช้หลักสูตรจัดกิจกรรมการสอน
	พัฒนา	การจัดทำหลักสูตรที่ทันสมัย
C - Checking ด้านการตรวจสอบ	ดำเนินการ	โรงเรียนประเมินหลักสูตร
	รับฟังความคิดเห็น	การสะท้อนใช้จากหลักสูตร
	ปรับปรุงและพัฒนา	ปรับปรุงหลักสูตรจากผลการประเมิน
A - Acting ด้านการปรับปรุงและพัฒนา	ปรับปรุง	ปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียน
	พัฒนา	แนวทางหลักสูตรที่ทันสมัย
	ทบทวน	ทบทวนการใช้หลักสูตรทุก 3 ปี

ตารางที่ 2 ตารางแนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการสำหรับนักเรียนทางเลือก ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้

กระบวนการ	ขั้นตอน	วิธีการ
P - Planning	การสำรวจ	โรงเรียนสำรวจโครงสร้างหลักสูตร

ด้านการวางแผน	วิเคราะห์	วิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้
	ดำเนินการ	จัดสรรงบประมาณทรัพยากรสู่ผู้เรียน
D - Doing	ดำเนินการ	ครูจัดการเรียนการสอนตามแผน
ด้านการดำเนินการ	ติดตาม	ติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน
	พัฒนา	พัฒนาผู้เรียนด้านทักษะชีวิต
C - Checking	ดำเนินการ	ครูวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย
ด้านการตรวจสอบ	รับฟังความคิดเห็น	รับฟังข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
	ปรับปรุงและพัฒนา	ปรับปรุงแบบให้เหมาะสมกับผู้เรียน
A - Acting	ปรับปรุง	ครูปรับปรุงแบบการจัดการเรียนรู้
ด้านการปรับปรุงและพัฒนา	พัฒนา	หารูปแบบการเรียนรู้เพิ่มเติม
	ทบทวน	ทบทวนรูปแบบการเรียน

ตารางที่ 3 ตารางแนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการสำหรับนักเรียนทางเลือก ด้านการวัดผลประเมินผล

กระบวนการ	ขั้นตอน	วิธีการ
P - Planning	การสำรวจ	ครูสำรวจแนวทางการวัดผล
ด้านการวางแผน	วิเคราะห์	วิเคราะห์ผลจากการวัดผล
	ดำเนินการ	วางแผนจัดทำการวัดผลที่เหมาะสม
D - Doing	ดำเนินการ	ครูดำเนินการวัดผลตามระเบียบวัดผล
ด้านการดำเนินการ	ติดตาม	ติดตามผลการเรียนของผู้เรียน
	พัฒนา	พัฒนาเครื่องมือวัดผลประเมินผล
C - Checking	ดำเนินการ	ครูตรวจสอบเครื่องมือวัดผล
ด้านการตรวจสอบ	รับฟังความคิดเห็น	รับฟังข้อมูลผลการประเมินผู้เรียน
	ปรับปรุงและพัฒนา	ตรวจสอบเครื่องมือวัดผล
A - Acting	ปรับปรุง	ครูวัดผลให้เหมาะสมกับผู้เรียน
ด้านการปรับปรุงและพัฒนา	พัฒนา	ครูสร้างเครื่องมือและวิธีวัดผล
	ทบทวน	ครูทบทวนการใช้เครื่องมือวัดผล

ตารางที่ 4 ตารางแนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการสำหรับนักเรียนทางเลือก ด้านเกณฑ์การจบการศึกษา

กระบวนการ	ขั้นตอน	วิธีการ
P - Planning	การสำรวจ	ครูสำรวจวางแผนเกณฑ์การจบ
ด้านการวางแผน	วิเคราะห์	วิเคราะห์มาตรฐานการจบการศึกษา
	ดำเนินการ	วางแผนกำหนดเกณฑ์การจบ
D - Doing	ดำเนินการ	ครูดำเนินการจัดทำเกณฑ์การจบ
ด้านการดำเนินการ	ติดตาม	ติดตามการใช้เกณฑ์การจบ
	พัฒนา	ชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาเกณฑ์การจบ
C - Checking	ดำเนินการ	ครูตรวจสอบหลักเกณฑ์การจบ
ด้านการตรวจสอบ	รับฟังความคิดเห็น	รับฟังข้อมูลจากบุคคลภายนอก

	ปรับปรุงและพัฒนา	พัฒนาเกณฑ์การจบให้เหมาะสม
A – Acting	ปรับปรุง	ครูปรับปรุงเกณฑ์การจบให้เหมาะสม
ด้านการปรับปรุงและพัฒนา	พัฒนา	สร้างเกณฑ์การจบให้เหมาะสม
	ทบทวน	ทบทวนเกณฑ์การจบการศึกษา

การเชื่อมโยง PESTEL และ 2S4M กับ PDCA ทั้ง PESTEL และ 2S4M เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การวางแผน (P) มีข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการตัดสินใจในขั้นตอน Doing (D) ข้อมูลจากการวิเคราะห์จะนำไปใช้ในการดำเนินการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกและการใช้งานทรัพยากรภายใน Checking (C) จะเป็นการตรวจสอบว่ากระบวนการดำเนินงานนั้นสอดคล้องกับกลยุทธ์และโครงสร้างที่กำหนดไว้หรือไม่ รวมถึงการประเมินผลกระทบจากปัจจัยภายนอกสุดท้ายในขั้นตอน Acting (A) จะเป็นการปรับแผนหรือปรับปรุงการดำเนินงานตามผลการตรวจสอบที่ได้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอย่างต่อเนื่อง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

การศึกษานี้มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงระบบการศึกษาในด้านหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และเกณฑ์การจบการศึกษา โดยใช้กระบวนการที่เป็นระบบผ่าน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (P - Planning) การดำเนินการ (D - Doing) การประเมินผล (C - Checking) และการปรับปรุงพัฒนา (A - Acting) สรุปไว้ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรเริ่มต้นจากการสำรวจความคิดเห็นของชุมชน ครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อนำมาวิเคราะห์และออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีการติดตามและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องทุก 3 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับการจบการศึกษาภาคบังคับ (ม.1-3) และ การจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.4-6)
2. ด้านรูปแบบจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้ถูกออกแบบให้ส่งเสริมประสบการณ์ตรงผ่านกิจกรรมที่พัฒนาทักษะชีวิต โดยมีการประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน
3. ด้านการประเมินผล กระบวนการวัดผลและประเมินผลพัฒนาให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของนักเรียนในระบบการศึกษาทางเลือก โดยเน้นการใช้เครื่องมือที่หลากหลายและแม่นยำ
4. ด้านการจบการศึกษา เกณฑ์การจบการศึกษาพัฒนาขึ้นโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและความต้องการของผู้เรียน

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนทางเลือกโรงเรียนดอนชัยวิทยาคม

การศึกษาครั้งนี้มีความโดดเด่นด้านการบริหารจัดการงานวิชาการเพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายรูปแบบทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย โดยใช้แนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการเพื่อจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนการศึกษาทางเลือก การศึกษาครั้งนี้นำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนที่เป็นระบบ โดยอาศัยข้อมูลเชิงลึกจากผู้เกี่ยวข้องและการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจว่าระบบการศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้อย่าง 1. ด้านหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรในระบบการศึกษาทางเลือกมุ่งเน้นการออกแบบที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับใช้ได้ตามบริบทของแต่ละพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมพงษ์ จิตระดับ (2562) ที่เห็นว่าหลักสูตรที่ดีควรสามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์และความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะนี้ช่วยให้การเรียนการสอนตอบโจทย์ความหลากหลายของผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น 2. ด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางเลือกได้รับการออกแบบให้มีความหลากหลาย โดยมีการบูรณาการแพลตฟอร์มออนไลน์เข้ากับการเรียนรู้แบบองค์รวม ซึ่งช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ที่สามารถปรับเปลี่ยนตามความสะดวกและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ช่วยให้การศึกษามีความยืดหยุ่นและเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับชีวิตในยุคปัจจุบัน โดยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจารณ์ พานิช (2563) 3. ด้านการวัดผลประเมินผล การวัดผลและประเมินผลควรใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความแม่นยำและครอบคลุมการพัฒนาของผู้เรียน โดยสามารถนำข้อมูลที่ได้นำมาปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2561) ที่เห็นว่า การประเมินผลที่มีหลายแหล่งข้อมูลจะช่วยให้การประเมินมีความถูกต้องและตรงตามความต้องการของผู้เรียน การใช้ข้อมูลหลายแหล่งจะทำให้ครูและผู้ปกครองสามารถติดตามความก้าวหน้าและปรับกล

ยุทธการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4. ด้านเกณฑ์การจบหลักสูตร การกำหนดเกณฑ์การจบการศึกษาในระบบการศึกษาทางเลือกควรมุ่งเน้นที่สมรรถนะและศักยภาพของผู้เรียนมากกว่าการยึดติดกับเกณฑ์แบบเดิม เช่น การสอบกลางภาคหรือปลายภาคตามระบบการศึกษาทั่วไป ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงความสามารถและทักษะที่ได้เรียนรู้จากการศึกษา โดยไม่จำกัดแค่การสอบหรือการทำการบ้านเท่านั้น การกำหนดเกณฑ์ที่ยืดหยุ่นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาและแสดงความสามารถสูงสุดตามจังหวะและศักยภาพของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ สุวัฒน์ วิวัฒน์วานิช (2564)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ในด้านนโยบาย การบริหารจัดการศึกษา การสอนและการเรียนรู้ การพัฒนาครู การวัดผลและประเมินผล และเกณฑ์การจบการศึกษา มีข้อเสนอแนะดังนี้

1.เสนอผลวิจัยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการศึกษาทางเลือก และพัฒนาคู่มือการบริหารจัดการงานวิชาการ

2. ปรับใช้ผลวิจัยในการวางแผนและปรับปรุงหลักสูตร รวมถึงการออกแบบระบบติดตามและประเมินผลการสอนและการเรียนรู้ ใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้จากการวิจัยและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม

3. ปรับปรุงวิธีการวัดผลให้สะท้อนความก้าวหน้าของผู้เรียน และตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร

4. ปรับปรุงเกณฑ์การจบการศึกษาให้เหมาะสมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป มีข้อเสนอดังนี้

1. ทดลองใช้ผลการวิจัยนี้และประเมินผลเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการงานวิชาการสำหรับนักเรียนการศึกษาทางเลือก

2. ขยายขอบเขตประชากรในกลุ่มโรงเรียนที่ต้องการจัดการศึกษานักเรียนทางเลือก และสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับโรงเรียนเพื่อช่วยลดปัญหานักเรียนหลุดออกจากระบบการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้สำเร็จลงด้วยดีด้วยความกรุณาของอาจารย์ ดร.สมเกียรติ ตุ่นแก้ว และรองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ ด้วนนคร ที่ได้ช่วยเหลือในการให้คำปรึกษาและตรวจสอบ

โดยขอขอบคุณอาจารย์และบุคลากร คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สำหรับคำแนะนำและการตรวจสอบ และ ปรับปรุงเครื่องมือวิจัย

ขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู ผู้ปกครอง และนักเรียนโรงเรียนดอนชัยวิทยาคมที่ให้ข้อมูล

และขอบคุณนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ครอบครัว และเพื่อนๆ ที่คอยสนับสนุน ขอมอบคุณค่าและประโยชน์ของการศึกษาอิสระนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม. สืบค้นจาก

<https://www.moe.go.th> เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2567

ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2561). การใช้ข้อมูลจากการประเมินผลเพื่อพัฒนาหลักสูตร. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สืบค้นจาก ChatGPT เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2567

วิจารณ์ พานิช. (2563). การเรียนรู้เชิงรุกและเทคโนโลยีดิจิทัลในการศึกษาไทย. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้น

จาก ChatGPT เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2567

- สมพงษ์ จิตระดับ. (2564). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและผู้เรียน โดยมีการวิเคราะห์บริบทและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ. สืบค้นจาก https://www.the101.world/education-for-all-public-forum/?utm_source=chatgpt.com เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2567
- สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. สืบค้นจาก <http://www.krisdika.go.th> เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2567
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.). (2563). การศึกษานอกระบบและการศึกษาทางเลือก. สืบค้นจาก <https://www.obec.go.th> เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2567
- สุวัฒน์ วิวัฒน์วานิช. (2564). แนวทางการวัดผลที่เน้นสมรรถนะและความสามารถเชิงปฏิบัติ. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล. สืบค้นจาก ChatGPT เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 256